

«6D020100 – Философия» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Нусипова Гульнара Итепбаевданың «Казак философиясының рухани-аламгершілік олимпиадегі еркіндік құбылышы: дәстүрлелен жаңыруға дейін» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ШКІРІ

Р/Н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің үстанимы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларга сәйкестігі:	<p>1. 1 Ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларга сәйкестігі:</p> <p>(бекіту күніне) ғылыминың даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларга сәйкес болуы</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыланырылатын жобаның немесе орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация баска мемлекеттік бағдарлама атасында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Казахстан Республикасының Укіметі жаңындағы Жогары ғылыми-техникалық комиссия бескінен ғылым дамуының бастына сәйкес (бағыттың көрсету).</p>	<p>Етімдегі ғылыминың даму бағыттарының бастымылықтарының ішінен - 7. Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеушелге және арнағы мамандандырылған бағыттардың ішінен - 7.2. Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, колданбалы, пәннәрдің зерттеулер: 7.2.6. Конамды жаңырту жағдайындағы тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, дәстүрлер мен құйылыштардың ортактығы бабаның сәйкес келеді.</p> <p>6D020100 – Философия мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін мемлекет бюджетінен қаржыладыратын ресми докторанттура атасында лайындалған диссертациялық жұмыс.</p>
2.	Ғылымға маңыздылығы	<p>Жұмыс ғылымта елеулі үлесін косады/костайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаган.</p>	<p>Зерттеу тақырыбы озекті және автор казак философиясында «еркіндік» феноменді жана парадигматык барысында талдау арқылы гуманитарлық ғылымилардың дамуына үлес косады. Себебі, зерттеуші казак рухани мәдениеті дүниежүзілік мәдениет әволюциясында озгеріп отырған принциптерге альп, «еркіндік» құбыльсызың философиялық талдауда маңызды нәтижелерге кол жеткізді. Осылайша, рецензияға ұсынылған диссертациялық ғылыми жұмыс он бағата лайық.</p>
3.	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <p>1) жоғары;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) темен;</p> <p>4) озі жазбаган</p>	<p>Автордың матіні индивидуалды, озгеше дербес стилин көрсетеді, яғни, өзі жазу деңгей жогары. Сондымен катаң, жұмыстың авторлық концептуалды мазмұны ашуға колданған методологиялық қураулар үйлесімді, мәтіндегі сілтемелер орынды. Автор ғылыми матінді безендірудің жогары мәлениеттің көрсетелі.</p>

4.	Ішкі бірлік принцип 4.1 Диссертация озектілігінің негізделесі: 1) негізделен; 2) жартылай негізделен; 3) негізделмеген. 4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбының айқындауды 1) айқындауды; 2) жартылай айқындауды; 3) айқындауды 4.3. Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 4.4. Диссертацияның барлық белгілідері мен күршіліктері <u>1) толық байланысқан;</u> 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жок	<p>Диссертацияның озектілігі еркіндік маселесінің панарайлік және замануи деңгейінде, себебі, бул кубылыстың мәндік сипаттың көзінде Жана Казакстанның жаңыры мен жанару жолында философиялық пен брек экономикалық, алемнестік, саласи, күккүй және т.б. кырларын кешенді түрде карастыру кажет. Түбетейлі түрде, Жана Казакстанда когамның «еркіндік» идеалының қандай түрі «еркін» адамның қандай үлгісіне сәйкес болады деген сұрақка жауап беру. Сол түрдідан, автордың осындағай тақырыпты зерттеуге батытталған интеллектуалды батылдығы колданға лайык.</p> <p>Диссертация мазмұны мен күршілімы негізінен диссертация тақырыбын толыктай айқындауды. Диссертацияның мазмұны автордың концептуалды козқарасына лайық және келесі күршілімнан тұрады: «еркін» ұғымының философия тарихында салыстырмалы тақдау; «еркіндік» ұғымына авторлық анықтама беру; казак рухани мәдениетінде «еркіндік» ұғымының рухани-адамгершілік ерекшелігін ашу; «Алаш» кайраткерлерлеринің мұрасында, кенестік және тауелсіз Казакстан философиясында «еркіндік» ұғымының дамуының түргидан талдау. Зерттеудің жағынанда жана параллімалық түргидан осы тақырыпта қатысты замануи әлемдік философия талқыланады деп сенеміз.</p> <p>Диссертацияның тақырыбына жумыстың күршілімнін ағыны максат пен міндеттер сәйкес және мәтінде толық ашылғып көрсетілген. Зерттеудін максаты – концептуалды түрде казак философиясының рухани-адамгершілік олшеміндегі еркіндік күбілісінің когамның мәдени-тарихи дамуы ахсында дастыруды мәдениеттегі қазіргі заманға дейін ашылуын сөзі міндеттер арқылы жүзеге асырылған. Автордың казак философиясындағы еркіндік ұғымының жаға типологияның калыптастыру бағытасының дербес интеллектуалдық қадам түріндегі және әлемдік философияда еркіндік туралы дискурстің деңгектелудің күралы ретінде кабылдауда болады.</p> <p>Диссертацияның күршілімнін ағыны барлық белгілідер бір-бірімен логикалық түрткінде толық байланысқан. Зерттеу жұмысының күршілімы мен барлық тараулары казак және батыс философиясындағы бостандық мәні туралы концептуалды козқарасты динамикалық даму перспективасында кезең-кезеңмен аныға негіз болып табылады. Зерттеу жұмысының күршілімы мен барлық тарауларында автордың казак және батыс философиясындағы еркіндік туралы концептуалды козқарасы динамикалық түргидан біртіндеп келесі типология арқылы айқындалады: тағдыр – ырық – еркіндік; еркіндік және жауапкершілік; еркіндіктің обьективтік/субстанциалистік және субъективтік/антисубстанциалистік күршіліктері; еркіндік және жауапкершілік; еркіндік адам мәні; еркіндік «толық/көмел адамны»</p>
----	---	--

		еркіндіктің саласи және күккүй түрлері; еркіндіктің шығармашылық мәні; еркіндіктің жана идеологиялық негізі. Соныңктан еңбектің ішкі біртұастының бар екенін ескере отырып оның жалпы құрылымдық сипаттаған баға береміз.
4.5 Автор үсінгандан жана шешімдер (кагидаттар, әдістер) дағелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағапанған:		Автор классикалық батыс, орыс және казак философиясында «еркіндік» мәселеңі ауқымды методологиялық қуандар арқылы сыйны талдау откөзеді. Ерекше атап етуге лайық нағыз нағыз және еркінжелер: Г.В.Ф. Гегель мен Ф. Энгельстің философиясында еркіндік пен кәжеттіліктің байланысы туралы тұжырымламасы; еуроцентризм принципіне кайши казак мифологиясы мен философиясында мәдениеттің әлемдік эволюциясында және философиялық ойдан дамуында езгермен тен және озін-озі қамтамасызы стейтін құбылыс ретинде ұстанының зерттеушінин әрекетінде интелектуалдық батылдық пен жана шылдылдықтың корінсі деп бағалау көрек. Түрінде, «еркіндік» құбыластының мәні мен еркіншілігін казак мифологиясында, Алаш кайраткерлерінің еңбектерінде, көңестік және жана казак философияда автор тарихи түрдідан ашип дәйектеп береді.
5. Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нағызжелер мен кагидаттар жана болып табылады ма?	Жұмыстың ғылыми нағызжелері мен кагидаттары «толығымен жана» болып табылады деп бағалайтын. Автор казак дүниетанымдағы еркіндік құбыльстың мәніне диалектикалық, жүйелік, герменевтикалық, салыстырмалы әдістерге сүйене, философиялық-антропологиялық тұрьыдан түснүүдін нақты сипатты береді. Қазір дүниежүзілік әлемде жана реттеудің негізінде индивидуалды еркік абсолютизацияу тәжілдесінің басымды, яғни, біреудің салын ертігі басымды, алде, ол алеуметтік және мәдени орталда жана стихиялық тәртіппі калыптастырады, адамдың соғартпіке адаптациялауга мажбурледі. Автордың зерттеуінің нағызжелері жана Казақстанның алеуметтік, сасын және мәдени реттілігінде еркін идеалы шынайы еркін адамының омирінде орын алатынына сенчесіз. Келешек зерттеулерінде автор казак мәдениеттің рухани байлығын алемдік интелектуалдық көйкілдік анықтауда деңгээлдеген пікірдеміз.
	5.2 Диссертацияның корытындылары жана болып табыла ма?	Диссертацияның корытындылары «толығымен жана»: автор еркіндікти оңтотологиялық ерекшелігін адам болымсыздың калыптасуына ықпал болыптың рухани күш ретінде дәлелдейді. Зерттеуші казак мифологиясында еркіндіктің өзгешелігін, антропологиялық және аксиологиялық еркіндімдерін көлтөген дихотомиялық үтимдарды талдау арқылы көрсетеді. Еркіндіктің тарихы, саяси, алеуметтік кырсырын Алаш кайраткерлерінің Мұрасындағы ойларды саралғау барысында дағелдейді. Сонымен катаң, еркіндіктің көзінде үакытта озекті күккүй және экономикалық кырлары автордың болашақ зерттеулерінде ері карай жалғасын табады деңгээлдегендайымыз.

		5.3 Техникалык, технологиялык, экономикалык немесе басқару шенімдері жана және негізделген бе?
6.	Негізгі корытындылардың негізділігі	1) толыбымен жаңа 2) жарылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады), 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)
7.	Корытуға шыгарылған негізгі кагидаштар	Барлық корытындылар ғылыми түрдідан карагаты аукымылды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)
		Мәтіннің мазмұны тақырыпка барынша сәйкестендірілген және ғылыми корытындылар мен нағызжелер аукымылды дәлелдемелерге сүйене отырып дәйектелінін атап етуге болады. Диссертант еркіндік кубылыштын мәдени және әлеуметтік түргидан ерекшелігіне назар аударады, оның казіргі этноәлеуметтік күрылымдаты орны мен рөліне философиялық таңдау береді. Автор болашакта әлеуметтік және мәдени салалардың курделі маселелерін озинін шыгармашылық практикасындағы зерттеу нысанына айналдыратын деген ойнамыз.
		7.1 Диссертациялық жұмыстардың негізгі кагидаштар дәлелденген және ғылыми түргыда дәйектелген. Автор философия мамандығымен жаһын гуманитарлық ғылымдардың әдіснамасы мен әдістемесіндегі тәсілдерді панараптый байланыс дәртейнде жұмыста колдана бүлгөн. Эрбір кагидаш «дәлелденіл» деген корытынды жасалды.
		7.2 Жұмыс кагидаштары тұривалды, яғни үстірт емес. Бұл пункт бойынша «жок» деген бага берілді. Автор әрбір нәтижесін теориялық түргидан зерделеуден откізіп үсінганы байқауды. Соньмен кагар әлеуметтік және мәдени практикаға шыгудың жолын іздейді.
		7.3 Негізгі кагидаштардың барлығына «жокта» деген бага берілді. Жалпы жұмыстың жаңашыл кагидаштарының жалпы саны сегіз. Бірінші кагидаш – тағдыр күбілісьсі жән-жакты қарастырылып, тағдыр мифологиясының алдын ала жазу мен ырық еркіндігі иеляларына айналынын логикасы ашылып көрестілді; екінші кагидаш – еркіндіктің мәнін түсініруде обьективтік пен субъективтік қарастыра отырып, обьективтік алғаш рет субстанциалистік және субъективтік антисубстанциалистік мысалында талданды; үшінші кагидаш – еркіндік пен қажеттіліктің байланысы ашылып, Г.В.Ф. Гегель мен Ф. Энгельстің философиясында бул байланыс түктирымдашасы сыни түргидан кайта қарады; торғынші кагидаш – казақтың достурлік қогамындағы еркіндікті бағалау мен қастерлеу Ултілерін үтгі фольклоры аукымында мәдени-философиялық түргидан талқылау арқылы ғылыми зерделеуден откізілді және оның этикалық қауымдастырылуы идеологиялық негіздөрі айқындалды; бесінші кагидаш – казак ағартушылық кезеңінде қалыптастан

		<p>философиялык ойды еркіндік призмасы арқылы кайта карастыру барысында еркін алам дүниенің әрқашан еркін түснегін деген тезис негізделлі; алтыншы кагидал – казак зияяларының рухани мұрасындағы прогрессивті илеялар зерделеніп, өзінің дербестігі жок еп үшін сағи еркіндік еркінде мағынасы болғандығы көрсетілі; жетінің кагидал – кесеңстік кезеңдегі казак философиясындағы еркіндік тұжырымдаштарына мазмұнды талдау жасалынды және жалпынадамзаттық рухани дамудың көкшектері мен құндылықтары уақыттың саяси, идеологиялық үстанымдарына сәйкес келмейтін зерттеулері нақтыланды; сегізінші кагидал – посткесеңстік казакстандық философияданы еркіндік күбылтысының негізі қозқарастары талданып, еркіндік күбылтысын зерттеуді мамандар жүйелі философиялық бағалау мен сыйни үстаным негізінде жүргізгені дәлелденді. Жогарылдагы негіздерге байланысты осы бапта «Иә» деген бага берілді.</p>
8.	Дәйектелік принциптер мен Дәреккөздер мен Ұсынылған акпараттың дәйектелігі	<p>7.4. Каныттардың көзінде ғылым мен белгілілік дамушина, алеуметтік ортада колдану бойынша «кесең» деген бага берілді. Диссертацияның негізгі ғылыми әтілікелерін гуманитарлық пәндердің, яғни философия, тарих, құқық, әлебет, тіл және мәдениет саласында, мемлекеттік органдардың қызыметі аукынында толық пайдалануға болады. Бұл бап «кесең» дег багаланып. Такырыптағатысты жыгары мектеп саласында арнаны онлайн курс ретінде әдістемелік материалдарды жинақтап беру автор үшін болашақтың ісі деген ойданмыз.</p> <p>7.5. Диссертацияның негізгі кагидаттары отанлық және кейбір шетелдік жарияланымдар деңгейінде жеткілікті дәлелденген, талаптаған сыйнактан откен. Макалалар казак, орыс және ағылшын тілдерінде жарық көрген «Scopus» тізіміндегі журнандарда автордың макаласы жарияланған. Бұл мағынада жарияланымдарға катысты талаптарға сай жұмыстар талаптарға жауап береді. Сондайктан бұл пунктке «Иә» деген бага берілді.</p> <p>Диссертант – озінің академиялық дайындылының жұмысты орындау барысында дәлелдейді, кешеңді түрде колданған дәстүрлі философиялық дәлестермен бірге өзгеше ғылыми салалар еркіндерін колданулары байкалды. Сондайктан әдіснамасына катысты талапта «Иә» деген бага береміз.</p> <p>8.2. Диссертация жұмысъының нотижесінің компьютерлік технологияларды колдану арқылы ғылыми зерттеулердің көзінде заманы әдістері мен дәректері оғысу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <p>1) ия;</p>

	2) жок	
8.2 Теориялық көркөндылар, мөдөлдер, анықталған озара байланыстар және зандылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық гылымдар бойынша даиралу балыктары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент нәтізінде дәлелденеді):	<p>Диссертация жұмысында көлпірленған ғылыми тұжырымламаларында автор казак философиясының рухани-адамгершілік ешеміндегі еркіндік күбілісін көгімдің мәдени-тарихи ламуы контекстіне дәстүрлі түрлен казіргі заманға дейін ашу барысында жетті. Автордың зерттеудің катаң теншігі мен бірлестігі байкалады. Казак мифологиясында автор еркіндік үйрекиңін көзінде көгімдің жақтарын сипаттайтын: концептуалды логика байкалады, онын нәтижесінде классикалық философиямен казак халқының рухани философияның эволюциялық теншігі мен бірлестігі байкалады. Казак мифологиясында автор еркіндік үйрекиңін көзінде көгімдің жақтарын сипаттайтын: концептуалды логика байкалады, онын нәтижесінде классикалық философиямен казак халқының рухани философияның эволюциялық теншігі мен бірлестігі байкалады. Казак мифологиясында автор еркіндік үйрекиңін көзінде көгімдің жақтарын сипаттайтын: концептуалды логика байкалады, онын нәтижесінде классикалық философиямен казак халқының рухани философияның эволюциялық теншігі мен бірлестігі байкалады. Казак мифологиясында автор еркіндік үйрекиңін көзінде көгімдің жақтарын сипаттайтын:</p> <p>1) ии;</p> <p>2) жок</p>	
8.4 Манызды мәлімдемелер накты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сіттепеरмен расталған / шинара расталған / расталмаган	<p>Автор зерттеу барысында тақырыбын толық ашыттың ортinalityды әдебиеттерге сіттепеरмен жасау тұрсысынан алған еркіндік тақырыбына жарияланған ғылыми классикалық, оғандық және заману авторлар әдебиеттері біршама екені анық. Оның ішінде еркіндік маселениң классикалық философиялық түсінігін талдау барысында сіттепеरмен накты алынған және съни тұрғыдан карастырылған. Сонымен катаар, казак мифологиясындағы еркіндікке тұнып тұрған материалдарды философиялық тұрғыдан талдау алған автордың болашак ғылыми еңбектерінде басти орын алатына үміттейтін.</p>	
8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуга жеткілікті/жеткіліксіз	<p>Зерттеу барысында пайдаланылған әдебиеттер тізімі тақырыпка көткесті ғылыми әдеби шолуга нәтізінен жеткілікті. Автор классикалық және заману батыс философия, отандық орынналғы мәдениеттану салалары авторлардың. Ресей философияның этическілік философия тарихында орын алған ойшылдардың, отандық диалектикалық философия мектебінің оқылдерінің еркіндік, тәғылыштық, адам, рух және үлт болмысы синкты күрделі ұйымдарға көткесті ғылыми әдебиеттерді жинақтайды. Автор диссертацияда аяға койған мәселе мен міндеттерне толыктай жаудап беретін мәдени-сағаси-философиялық сабактерді камти алды.</p>	

		9.
Практикалық күнделілік принципі	9.1 Диссертацияның теориялық манзызы бар: 1) ия; 2) жок	9.2 Диссертацияның практикалық манзызы бар: және альянгын нағижелерді практикада көлдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жок
9.3 Практикалық ұсыныстар жана болып табылады?	9.3 Практикалық ұсыныстарды «толынымен жана» 1) толынымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана етес (25% кем жана болып табылады)	Диссертацияда келтірілген еркіндік құбылышына когамның негізі «еркін адам» сонымен катарап болады. Сондай-ақ оның «ружани капиталы». Осылайша идеологиялық принципиалы ұстанымның «Жана стіміздің алеуметтік, саяси, құқық, экономикалық, мәдени салаларын үйлесімдердірүде, демократияның рулауда, мемлекеттік басқару ісінде көлдануға болады. Сондайта осы мағынада бұл бапта «Иә» деген жауап берілді.
10. Жазу және рестімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташа мен томен; 4) томен.	Автордың ұсынған мәтіннегі ақадемиялық жазу сапасы «жоғары дегендеге» деуге болады. Себебі, автор шетінен теориялық және әдіснамалық түрділә галымы орталда көн тарған тарихи-философиялық, мәдениеттанулық және алеуметтік философиялық тақдаулар тәсілдерін, принциптерін жасызы көлданады. Жұмыста философиялық байыттаулар мәдениеттанулық және саясаттанулық саралтаулармен қызынды жакынлатылғаны байқалды. Сондайта диссертациялық ефектін теориялық деңгейнен сойкес академиялық сипатты басым болып тұрғаны анық.

Ресми рецензент пікірнің корытынды шешімі

Ресми рецензент пікірнің корытынды шешімі

«66D020100 – Философия» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздеу Ушін үсынылған Нусипова Гульнара Игебаевнаның «Казак философиясының рухани-адамгершілк олимпийдегі еркілдік күбіллеси: дәстүрден жаңыргуға дейін» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына философия докторы (PhD) дәрежесі берілсеіт.

Алматы менеджмент

Алматы менеджмент университеті, философия ғылымдарының кандидаты,

(жұмыс орыны, ғылыми дәрежесі)

Іожарова Шолпан Айдаралықызы